

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΠΑΝΙΕΡΩΤΑΤΟΥ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΥΚΚΟΥ ΚΑΙ ΤΗΛΛΥΡΙΑΣ
κ. ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ
ΣΤΗΝ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΓΙΑ ΤΑ 200 ΧΡΟΝΙΑ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821

Ἑλληνίδες, Ἕλληνες,

Συμπληρώνονται φέτος διακόσια χρόνια ἀπὸ τὴν ἔναρξη τοῦ ἔπους τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821. Ἐορτάζει φέτος τὸ Ἔθνος τῶν Ἑλλήνων καὶ πανηγυρίζει τὰ διακόσια χρόνια ἀπὸ τὴν εὐλογημένη ἐκείνη ἡμέρα, πού ἡ ἑλληνικὴ λεβεντιά ἀνασήκωσε τὴ ρομφαία τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἐλευθερίας καὶ μὲ μιά ρωμαλέα προσπάθεια, ὕστερα ἀπὸ τέσσερις αἰῶνες τυραννικῆς δουλείας, ὕψωσε τὸ Γένος τῶν Ἑλλήνων στὴν κορυφὴ τῆς ἱστορίας. Μαζὶ μὲ τοὺς ὅπου γῆς Ἕλληνες συνεορτάζει καὶ ὁ κυπριακὸς Ἑλληνισμὸς, πού ἀποτελεῖ ἀναπόσπαστο τμῆμα, ἔπαλξη καὶ προέκταση τοῦ ἐθνικοῦ συνόλου. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ Ἱερά Μονὴ Κύκκου, μὲ τίς εὐλογίες τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, συμμεριζόμενη στὴν ἔκφραση τῆς πανελληνίας χαρᾶς καὶ ἐθνικῆς ὑπερηφάνειας, γιὰ τὴ διακοσιοστὴ ἐπέτειο τῆς μοναδικῆς καὶ ἀνυπέρβλητης ἐκείνης ἐποποιΐας τοῦ Εἰκοσιένα, διοργανώνει ἀπόψε ἐδῶ στὴν Αἴθουσα Τελετῶν τοῦ Πολιτιστικοῦ Ἰδρύματος «Ἀρχάγγελος» καὶ σὲ συνεργασία μὲ τὸν μουσικοσυνθέτη Λάσκο Λάσκο καὶ τὴ συμμετοχὴ πλειάδας μουσικῶν, ἠθοποιῶν καὶ ὀργανοπαικτῶν, τὴ μουσικοθεατρικὴ παράσταση, «1821 ἐν Κύπρῳ! Τὸ τραοῦδι τοῦ Τζυπριανοῦ» τζαὶ «Ἡ κιουλσαπά», μὲ τὰ ἐμβληματικὰ ποιήματα τοῦ Βασίλη Μιχαηλίδη «Ἡ 9ῆ Ἰουλίου τοῦ 1821 ἐν Λευκωσίᾳ (Κύπρου)» καὶ «Ἡ Χιώτισσα ἐν Λεμεσῶ κατά τὸ 1821», μελοποιημένα καὶ δραματοποιημένα, ὡς μουσικοθεατρικὰ δρώμενα, ἀπὸ τὸν κ. Λάσκο Λάσκο.

Ἐκ προοιμίου ἀπονέμουμε τὰ εὔσημα σ' ὅλους τοὺς συντελεστὲς τῆς ἀποψινῆς μουσικοθεατρικῆς πανδαισίας καὶ ἐπιδαφιλεύουμε σὲ ὅλους τίς ἀρχιερατικὲς μας εὐλογίες.

Μετά τήν ἀποφράδα ἡμέρα τῆς 29^{ης} Μαΐου 1453 καί τήν πτώση τῆς Βασιλεύουσας, ὁ κόσμος ὅλος εἶχε πιστέψει πῶς ἐξαφανίστηκε γιά πάντα τό Ἔθνος τῶν Ἑλλήνων. Τετρακόσια χρόνια δουλείας, στερήσεων, ἀπογνώσεων, διωγμῶν καί τυραννίας, ἦταν ἀρκετά γιά νά σημάνουν τό τέρμα κάθε ἐθνικῆς ζωῆς. Ἡ Ἑλλάδα, κατά τό 1821, ἦταν ἐξαφανισμένη ἀπό τόν Χάρτη. Σημειώνετο, ἀπλῶς, σάν μιὰ μικρή ἐπαρχία τῆς ἀπέραντης Ὄθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας. Ἡ Ἑλλάδα ἐλογίζετο ὡς νεκρή, ἐνταφιασμένη γιά 400 ὀλόκληρα χρόνια μέσα στό μνήμα.

Εἶναι χαρακτηριστικό τό ἐπίσῳδιο, πού ἔγινε μεταξύ τοῦ μισέλληνα Αὐστριακοῦ Καγκελλάριου Μέτερνιχ καί τοῦ Ἰωάννη Καποδίστρια, ὑπουργοῦ τότε Ἐξωτερικῶν τῆς Ρωσίας, κατά τή συνεδρία τοῦ περιβόητου ἐκείνου Συνεδρίου τοῦ 1814, πού συνῆλθε γιά τόν διακανονισμό τῶν Εὐρωπαϊκῶν προβλημάτων στή Βιέννη. Μέσα στή γενική ἐχθρότητα τῶν μεγάλων δυνάμεων, ἐμποτισμένων ἀπό τό πνεῦμα καί τίς ἀρχές τῆς Ἱερᾶς Συμμαχίας, ὁ Καποδίστριας, μέ τό χάρισμα τοῦ λόγου, πού τόν διέκρινε, τόλμησε νά ὑπενθυμίσει τά δίκαια τῶν Ἑλλήνων. Ὅταν, ὅμως, ἔθεσε τό ἑλληνικό ζήτημα, ἀγενῶς καί μέ αὐθάδεια, τόν διέκοψε ἀπότομα ὁ Μέτερνιχ, λέγοντας τά ἐξῆς ἀηδιαστικά: *«Δέν ὑπάρχουν, κύριε, Ἕλληνες. Ὑπάρχουν χριστιανοί ὑπήκοοι τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος τοῦ Σουλτάνου!»*.

Τό, ὅτι ὅμως, ἡ Ἑλλάδα ἐλογίζετο ὡς νεκρή δέν τό ἔλεγαν μόνο οἱ ἐχθροί της, ἀλλά καί οἱ φίλοι της. Ἀκόμα καί ὁ μέγας φιλέλληνας ποιητής Λόρδος Βύρων, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἐπισκεφθεῖ τήν Ἑλλάδα πρῖν τήν Ἐπανάσταση, στό ποίημά του «Γκιαούρης» (1813), ἔλεγε τά ἐξῆς: *«Τοιοῦτον κάλλος, τοσαύτην γλυκύτητα ἀποκαλύπτει ὑμῖν τό ἐπί νεκροῦ ριπτόμενον πρῶτον καί τελευταῖον βλέμμα»*. Θέαμα νεκροῦ παρουσίαζε ἡ Ἑλλάδα στά μάτια τοῦ Λόρδου Βύρωνα, ὁ ὁποῖος, ἀπογοητευμένος καί βαθύτατα θλιμμένος δέν πίστευε στήν ἀνάσταση τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους. Ἀλλά τό θαῦμα ἔγινε. Ἡ αὐγή ἦλθε. Ἡ φωνή τῆς ἐλευθερίας ἀκούστηκε. Ἀκούστηκε ἀπό τή Μονή τῆς Ἁγίας Λαύρας. Ἀνῆμερα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου, τοῦ κοσμοϊστορικοῦ αὐτοῦ γεγονότος, κατά τό ὁποῖον ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριήλ εὐαγγελίζεται τή σάρκωση τοῦ Θεοῦ Λόγου καί τή Λύτρωση τοῦ ἀνθρωπίνου Γένους ἀπό τά δεσμὰ

τῆς ἁμαρτίας, ὁ Ἐπίσκοπος Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανός εὐαγγελίζεται ἀπό τὴν Ἁγία Λαύρα τὴν Ἀνάσταση τοῦ Γένους τῶν Ἑλλήνων καὶ ἡ φωνὴ του, ὡς ἀστραπὴ Ἀγγέλου ἐξ οὐρανοῦ, ἠλεκτρίζει τὸ Ἔθνος ὅλο καὶ διασεῖει τὰ θεμέλια τῆς Ὄθωμανικῆς τυραννίας. Τὸ σάλπισμα αὐτὸ τῆς ἐλευθερίας βρῆκε τοὺς Ἕλληνες συσπειρωμένους γιὰ τὴν ἀνατίναξη τοῦ Ὄθωμανικοῦ ζυγοῦ. Ἐνώθησαν προύχοντες καὶ καπεταναῖοι, ἐξέχουσες προσωπικότητες τῆς διασπορᾶς καὶ ἰερωμένοι, μέ τὴν ἀπόφαση νὰ ἀποκτήσει τὸ Ἔθνος «τὴν πολιτικὴν αὐτοῦ ὑπαρξιν καὶ ἀνεξαρτησίαν», ὅπως τονιζόταν στὴ Διακήρυξη τῆς Πρώτης Ἐθνικῆς Συνέλευσης τῆς Ἐπιδαύρου, τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1822.

Ἔχοντες οἱ Ἕλληνες ὑπὲρ τους:

α) τὴν παραχώρηση πολλῶν οἰκονομικῶν καὶ πολιτισμικῶν καὶ θρησκευτικῶν δικαιωμάτων πρὸς τοὺς ὑπόδουλους χριστιανούς, μέ βάση τὴ Συνθήκη τοῦ Κιουτσιούκ Καϊναρτζῆ, πού ὑποχρεώθηκε νὰ ὑπογράψει ἡ ὑψηλὴ Πύλη, μετὰ τὴ λήξη τοῦ Ρωσοτουρκικοῦ πολέμου τὸ 1774,

β) τὴ διάδοση τῶν φιλελευθέρων ἰδεῶν τοῦ πνευματικοῦ κινήματος τοῦ Διαφωτισμοῦ,

γ) τὴν πνευματικὴ καὶ οἰκονομικὴ ἀνάδειξη μιᾶς ἑλληνικῆς διασπορᾶς στὶς μεγάλες πόλεις τῆς δυτικῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ρωσικῆς Αὐτοκρατορίας, καὶ

δ) τὴν ἄρτια ὀργανωτικὴ προετοιμασία ἀπὸ τὴ Φιλικὴ Ἐταιρεία, πού ἰδρύθηκε τὸ 1814 στὴν Ὀδησσὸ τῆς Ρωσίας ἀπὸ τοὺς τρεῖς Ἕλληνες ἐμπόρους Σκουφᾶ, Τσακάλωφ καὶ Ξάνθο, καὶ ἡ ὁποία συνέτεινε, μετὰξύ πολλῶν ἄλλων, καὶ στὴ μεταστροφή τοῦ ἐχθρικοῦ κλίματος στὴν Εὐρώπη, λόγω τῆς Ἱερᾶς Συμμαχίας τοῦ μισέλληνα Καγκελάριου τῆς Αὐστρίας Μέτερνιχ, καὶ στὴν ἀνάπτυξη ἑνὸς ἰσχυροῦ φιλελληνικοῦ ρεύματος στὴ Γηραιὰ Ἥπειρο. Ὅλα αὐτὰ διαμόρφωσαν καταστάσεις εὐνοϊκῆς γιὰ τοὺς Ἕλληνες, πού ὀδήγησαν στὸ ξέσπασμα τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821.

Σύσσωμο τὸ ὑπόδουλο Γένος, πειθαρχώντας στὶς προγονικῆς ἐπιταγῆς ἀπέρριψε κάθε μέτρον τῆς λογικῆς καὶ σήκωσε περήφανα τὸ κεφάλι, ζητώντας μέ δύναμη καὶ λεβεντιά τὴ θεόσδοτη ἐλευθερία του. Ὀλόκληρη ἡ Ἑλλάδα, ἀπὸ τὴ Μακεδονία μέχρι τὴν Κρήτη καὶ

ἀπό τό Σούλι μέχρι τή Χίο, ξεσηκώνεται, παίρνει στό χέρι τό καριοφίλι καί μέ τό σύνθημα «Ἐλευθερία ἢ Θάνατος» ρίχνεται στόν ἀγῶνα πρὸς ἀποτίναξη τοῦ ζυγοῦ τῆς δουλείας, πρὸς ἀνάκτηση τῆς ἐλευθερίας καί πρὸς ἀναστήλωση τῆς ἐθνικῆς του ἀξιοπρέπειας. Οἱ ὑπόδουλοι ραγιάδες ἄκουσαν τή μελωδία τῶν προγόνων τους καί πίστεψαν στίς δικές τους δυνατότητες· καί στίς ἀετοφωλιές τῶν ἐλληνικῶν βουνῶν γίνονται ἀετοί τῆς δόξας καί ποτίζουν μέ τό ζεστό, σάν λάβα αἷμα τους, τήν ἐλληνική δάφνη. Κάθε βουνό καί ρεματιά εἶναι καί ἓνα λιμέρι. Ἡ Τριπολιτσά, τό Βαλτέτσι, ἡ Ἀλαμάννα, τά Δερβενάκια, τό Μεσολόγγι γίνονται τύμβοι ἀθανασίας, φέροντας στή μνήμη μας παλαιές δόξες Μαραθωνομάχων καί Σαλαμινομάχων. Ὑστερα ἀπό 400 χρόνια σκλαβιάς καί φυλακῆς κάτω ἀπό τόν βαρῦ ζυγὸ τῶν Τούρκων, οἱ ἀπόγονοι τοῦ Λεωνίδα καί τοῦ Θεμιστοκλῆ, τοῦ Μιλτιάδη καί τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, τοῦ Βασιλείου Βουλγαροκτόνου καί τοῦ Ἡρακλείου δέν ἦταν δυνατό νά μείνουν γιά πάντα ὑπόδουλοι.

Ἡ Ἐκκλησία, κατά τή μεγάλη νύκτα τοῦ Ἔθνους, μέσα στό Κρυφὸ Σχολεῖο ζωντάνευε στή μνήμη τοῦ ραγιαῖ τήν ἔνδοξη ἱστορία τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδας καί τοῦ Βυζαντίου. Σέ καμιά στιγμή, κατά τήν περίοδο τῆς τουρκοκρατίας, δέν ἔπαψαν οἱ Ἕλληνες νά πιστεύουν, ὅτι ἦσαν συνεχιστές τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας καί τοῦ κλέους τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδας. Ὁ Ἕλληνας ραγιαῖ διατήρησε τήν ἱστορική του συνείδηση, γι' αὐτό καί φούντωνε μέσα του ὁ πόθος τῆς ἐλευθερίας.

Ἀνυπολόγιστες εἶναι πράγματι οἱ ὑπηρεσίες, τίς ὁποῖες πρόσφερε ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία στό Ἑλληνικὸ Ἔθνος, κατά τοὺς μακροὺς αἰῶνες τῆς τουρκοκρατίας. Ἡ παιδεία, ἡ κοινωνική πρόνοια, ἡ διαφύλαξη τῶν πνευματικῶν θησαυρῶν τῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος, καί ἡ καλλιέργεια τοῦ ἠρωϊκοῦ φρονήματος ἦταν οἱ κυριότεροι τομεῖς δράσεώς της. Ἀλλά καί ἡ ἴδια ἡ Ἐκκλησία χαιρέτησε μέ ἐνθουσιασμό καί συναίσθηση εὐθύνης τήν προετοιμασία, τήν ἔναρξη καί τό τέλος τῆς Ἐπαναστάσεως. Χιλιάδες ἱερεῖς καί μοναχοί, ἑκατοντάδες Ἐπίσκοποι, καί ὀκτώ Οἰκουμενικοὶ Πατριάρχες, ἐβασανίστηκαν, ἐσφάγησαν, ἀπαγχονίστηκαν, κἀήκαν ζωντανοί ἢ σάπισαν μέ τίς βαριές ἀλυσίδες στά σκοτεινά μπουντρούμια τῶν φυλακῶν.

Γενικά, ή Έκκλησία στάθηκε πλάι στο Έθνος άγρυπνη, μαχητική, άταλάντευτη, πρόθυμη σέ πλούσιες προσφορές.

Γράφει ό άείμνηστος Καθηγητής Δημήτριος Μπαλάνος: «Η Έκκλησία ού μόνον κατά τούς χρόνους τής δουλείας προσέφερεν άνεκτιμήτους ύπηρεσίας εις τό ύπέρ άπελευθερώσεως άγωνιζόμενον έθνος, αλλά καθ' όλην τή διάρκειαν τής Έπαναστάσεως του 1821, έπρωτοστάτησε πρός άπόσεισιν του τυραννικού ζυγού, συμβάλλουσα δι' όλων της τών δυνάμεων εις έπιτυχίαν τών ιερών προσπαθειών του Γένους».

Άλλά και ό διαπρεπέστατος διδάσκαλος του Γένους, Άδαμάντιος Κοραής, έγραφεν, ότι «εις τήν Έκκλησίαν, ως κοινήν μητέρα, είναι τό Γένος προσκολλημένον». Ό ιστορικός, επίσης, Κωνσταντίνος Παπαρρηγόπουλος δέχεται, ότι: «Τό Έλληνικό Έθνος μέ τήν βοήθειαν τής Έκκλησίας, ού μόνον πρωταγωνίστησεν έν μέσω αιώνων, αλλά και άνεκαινίσθη έν τοις νεωτέροις χρόνοις». Τέλος, ό ιστορικός Παύλος Καρολίδης σημειώνει: «Τό ενεργώτατον μέρος εις τόν ύπέρ τής έλευθερίας του Γένους άγώνα έλαβεν ή Έκκλησία».

Μ' ένα λόγο, -κατά τήν ώραιότατη έκφραση του Μητροπολίτη Χίου Διονυσίου-, «Η Έκκλησία, κατά τή διάρκεια τών τετρακοσίων χρόνων τής σκλαβιάς, έκαμε τήν πίστη πατρίδα και τήν πατρίδα πίστη και ό άγώνας της έγινε "ύπέρ πίστεως και πατρίδος"». Μέ τήν Έκκλησία προμαχούσα, τό Έλληνικό Έθνος έθραυσε τελικά τίς άλυσίδες του και ή άπελευθέρωση τής Πατρίδας από τόν μακραίωνα ζυγό φρικτής δουλείας έπιτεύχθηκε. Η νίκη τών μεγάλων δυνάμεων στή Ναυμαχία του Ναυαρίνου τό 1827 σηματοδότησε τήν αναγνώριση του Έλληνικού Κράτους ως κυρίαρχου και ανεξάρτητου. Ένα Κράτος, πού εξακολουθεί, παρά τούς άδελφοκτόνους διχασμούς και τά όλέθρια λάθη μας, νά ύπάρχει μέχρι σήμερα, ως συντεταγμένη πολιτεία, και μέ τή γαλανόλευκη σημαία νά κυματίζει υπερήφανα πάνω στον Βράχο τής Άκροπόλεως.

Στό κίνημα, λοιπόν, του μοντέρνου άθεισμοϋ τής έποχής μας, τό όποιον διαστρέφει τά γεγονότα και έπιχειρεί νά σβήσει τόν ιστορικό ρόλο τής Έκκλησίας και νά άμφισβητήσει τήν Έλληνορθόδοξη ταυτότητα του λαου μας, έμεις άντιτάσσουμε τήν άδιαμφισβήτητη

ἀλήθεια, πώς, ἂν δέν ὑπῆρχε ἡ Ἐκκλησία, σήμερα δέν θά ἤμασταν, οὔτε Ἑλεύθεροι, οὔτε Ἕλληνες, οὔτε Χριστιανοί.

Ὁ Ἑλληνισμός τῆς Κύπρου σέ ἐκδήλωση τῆς ἀκατάλυτης ἐθνικῆς συνείδησης ταυτότητας καί ἀλληλεγγύης, θεώρησε ὡς ὑψίστο ἐθνικό χρέος νά συμπαραταχθεῖ ἐνεργά στόν ἀγῶνα τῆς Ἐθνικῆς Παλιγγενεσίας. Ἦδη καί πρὶν τὴν ἔναρξη τοῦ ἀγῶνα, κατὰ τό στάδιο τῆς προετοιμασίας τοῦ ὑπόδουλου Ἑλληνισμοῦ πρὸς ἀποτίναξη τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ, δέν ἄφησε ἀσυγκίνητη τὴν Κύπρο. Ὁ ἴδιος ὁ Ἐθνάρχης τῶν Κυπρίων, Ἀρχιεπίσκοπος Κυπριανός, οἱ τρεῖς Μητροπολίτες, Πάφου Χρῦσανθος, Κιτίου Μελέτιος καί Κυρηνείας Λαυρέντιος, καί ἄλλοι ἐπιφανεῖς κληρικοί καί προύχοντες τῆς Νήσου, μὴθήκαν στή Φιλική Ἐταιρεία. Λόγω, ὅμως, τῆς γειτνίασης τῆς Κύπρου μέ τὴ Μικρά Ἀσία, τὴ Συρία, τὴν Παλαιστίνη καί τὴν Αἴγυπτο, ὅπου ὑπῆρχαν συμπαγεῖς μουσουλμανικοὶ πληθυσμοὶ καί μεγάλοι ἀριθμοὶ τουρκικῶν στρατευμάτων, μέ ἄμεση τὴν ἐδῶ μεταφορὰ τους καί εὐκόλη τὴν αἱματηρὴ καταστολὴ κάθε ἀπόπειρας ἐξεγέρσεως, συμφωνήθηκε μέ τοὺς ἐπιτελεῖς τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας ἡ συμμετοχὴ τῆς Κύπρου νά περιορισθεῖ σέ μεγάλη οἰκονομικὴ βοήθεια. Ἔτσι, τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1820, ὁ ἀρχηγὸς τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης στέλλει στόν Ἀρχιεπίσκοπο Κυπριανό τό συνθηματικὸ μήνυμα, ὅτι: «Ἡ ἔναρξις τοῦ Σχολείου τῆς Πελοποννήσου ἐγγίζει», διαβιβάζοντας τὴν παράκληση, ὅπως ὁ κύπριος Προκαθήμενος «ἐμβάσῃ ὅσον τῆς Μακαριότητός του τὰς συνεισφορὰς ὅσον καὶ τῶν λοιπῶν αὐτοῦ ὁμογενῶν, εἴτε χρηματικάς, εἴτε εἶναι ζωοτροφίας πρὸς τὸν ἐν παλαιᾷ Πάτρα τῆς Πελοποννήσου κύριον Ἰωάννην Παπαδιαμαντόπουλον». Μπορεῖ, βέβαια, ἡ Κύπρος νά μὴν εἶχε καθολικὴ συμμετοχὴ στήν Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση, λόγω τῆς μεγάλης ἀποστάσεως ἀπὸ τὴν κυρίως Ἑλλάδα, ἡ ἀγάπη, ὅμως, καί ἡ συνείδηση τοῦ ἀδελφικοῦ χρέους ἐκμηδένισε τίς ἀποστάσεις καί ἑκατοντάδες κύπριοι προσέτρεξαν στή σκλαβωμένη Πατρίδα, γιὰ νά προσφέρουν τίς ὑπηρεσίες τους, δίνοντας καί τὴ ζωὴ τους ἀκόμα. Ὡς φυσικὴ ἐκδήλωση ὑψίστου ἐθνικοῦ χρέους καί ὡς ἐνστικτώδης ἐκδήλωση ἐθνικῆς συνειδήσεως καί προαιώνιων ἀκατάλυτων δεσμῶν αἵματος, ἑκατοντάδες κύπριοι προσέτρεξαν στά πεδία τῶν μαχῶν,

όπου πολέμησαν, διακρίθηκαν και απέσπασαν άριστα σχόλια από τούς ήγέτες τής Έπαναστάσεως, όπως τούς π.χ. Θεόδωρο Κολοκοτρώνη, Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη, Νικηταρά, Καραϊσκάκη, Μακρυγιάννη, Κανάρη και άλλους. Αναφορές για συμμετοχή και δράση κυπρίων σε πολεμικές επιχειρήσεις υπάρχουν και στα Άπομνημονεύματα όπλαρχηγών του άγώνα. Η Κύπρος, λοιπόν, δέν περιορίστηκε μόνο στην ύλική ενίσχυση του άγώνα, αλλά και στην έμπρακτη, έν όπλοις, συμπαράσταση, μέ τή συμμετοχή έκατοντάδων κυπρίων άγωνιστών στην έποποιία εκείνη του Είκοσιένα. Αδιάψευστος μάρτυρας, για τή μαζική συμμετοχή κυπρίων στην Έλληνική Έπανάσταση, είναι και σημαία, πού χρησιμοποιήθηκε, πιθανώς, από λόχο κυπρίων έθελοντών, πού πολέμησαν τότε στον μητροπολιτικό χώρο και ή όποια σήμερα φυλάσσεται στό Έθνικό και Ιστορικό Μουσείο τών Αθηνών. Η σημαία αυτή είναι λευκού χρώματος μέ γαλάζιο σταυρό στό μέσο και μέ τήν άνορθόγραφη έπιγραφή στην πάνω άριστερή γωνία: «ΣΗΜΕΑ ΕΛΛΗΝΗΚΙ, ΠΑΤΡΗΣ ΚΥΠΡΟΥ». Αντίγραφα τής σημαίας αυτής κυματίζουν σήμερα στους ιστούς τών Έκκλησιών και τών Ίερών Μονών τής Νήσου μας.

Τό γεγονός, όμως, τής άποστολής από τήν Κύπρο στην έπαναστατημένη Ελλάδα έφοδίων και χρημάτων, όπως προνοούσε ή έθνική συνεννόηση μεταξύ Αρχιεπισκόπου Κυπριανού και άξιωματούχων τής Φιλικής Έταιρείας, δέν διέφυγε τής προσοχής τών τούρκων κατακτητών· μέ άφορμή δέ και κάποιων έπαναστατικών φυλλαδίων, πού έφερε και διένειμε στή Λάρνακα ό μνημένος στή Φιλική Έταιρεία, άνεψιότεκνος του Αρχιεπισκόπου Κυπριανού, Αρχιμανδρίτης Θεοφύλακτος Θησέας, ό τούρκος διοικητής τής Κύπρου, ό αίμοδιψής Κιουτσιούκ Μεχμέτ υπέβαλε στην Ύψηλή Πύλη κατάλογο μέ μεγάλο άριθμό προκρίτων τής Νήσου, τούς όποιους ζητούσε νά εκτελέσει, για νά προλάβει, όπως ισχυρίζετο, τυχόν έπαναστατική ένέργεια.

Έκείνο, λοιπόν, τό έπαναστατικό ξεσήκωμα του Έλληνισμού, ακριβά έμελλε νά τό πληρώσει και ή Κύπρος. Η έκδίκηση τών τούρκων στή Νήσο μας υπήρξε βίαη και τά φρικτά γεγονότα τών ήμερών εκείνων σημάδεψαν άνεξίτηλα τήν κυπριακή ιστορία.

Κατά τόν ἔθνικό μας ποιητή Βασίλη Μιχαηλίδη:

«Ἄντάν ἀρτζιέψαν οἱ κρυφοί ἀνέμοι τζι ἐφυσούσαν
τζι ἀρκίνησεν εἰς τήν Τουρτζιάν νά κρυφουσνεφκιάζη
τζιαί πού τέσ τέσσερεις μερκές τά νέφη ἐκουβαλοῦσαν,
ὥστι νά κάμουν τόν τζιαιρόν ν' ἀρτζιεύκη νά στοιβάζη,
εἴσιεν σγιάν εἶχαν οὔλοι τους τζι ἡ Τζιύπρου τό κρυφόν της
μέσ' στούς ἀνέμους τούς κρυφούς εἴσιεν τό μερτικόν της.

Τζι ἀντάν ἐφάνην ἡ στραπή εἰς τοῦ Μοριᾶ τά μέρη
τζι ἐξάπλωσεν τζι ἀκούστηκεν παντοῦ ἡ πουμπουρκά της,
τζι οὔλλα ξηλαμπρατζιήσασιν τζιαί θάλασσα τζιαί ξέρη
εἴσιεν σγιάν εἶχαν οὔλοι τους τζι ἡ Τζιύπρου τά κακά της».

Ὁ βδελυρός τῆς Κύπρου διοικητής, Κιουτσιούκ Μεχμέτ, μέ τή συγκατάθεση τοῦ Σουλτάνου, ὀργανώνει τήν ἐξόντωση μεγάλου ἀριθμοῦ προκρίτων τῆς Νήσου, κληρικῶν καί λαϊκῶν. Τήν 9^η Ἰουλίου 1821, στήν Πλατεία Σεραγίου στή Λευκωσία, ἀπαγχονίζεται ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κυπριανός, ἐνῶ οἱ Μητροπολίτες Πάφου Χρῦσανθος, Κιτίου Μελέτιος καί ὁ Κυρηνεῖας Λαυρέντιος, μαζί μέ τούς Ἡγούμενους τῶν Μονῶν ἀποκεφαλίζονται, καί στή συνέχεια ἀκολουθεῖ ἄγρια σφαγή 486 προκρίτων τῆς Νήσου, κληρικῶν καί λαϊκῶν, μέ τήν ταυτόχρονη δήμευση τῶν περιουσιῶν τους. Μετά τά τραγικά αὐτά γεγονότα τῆς 9^{ης} Ἰουλίου, χιλιάδες Ἕλληνες τῆς Κύπρου ἀναγκάστηκαν νά μεταναστεύσουν καί ὁ πληθυσμός μειώθηκε τρομακτικά στά χρόνια πού ἀκολούθησαν.

Στό ποίημά του «Ἡ 9^η Ἰουλίου τοῦ 1821», πού ἔχει περάσει στό συλλογικό ὑποσυνείδητο τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Κύπρου, ὁ ἔθνικός μας ποιητής Βασίλης Μιχαηλίδης ἔχει ἀπαθανάτισει τήν τουρκική θηριωδία καί ιδιαίτερα τή γενναία στάση τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κυπριανοῦ, ὁ ὁποῖος ἀρνήθηκε νά σπεύσει νά κρυφθεῖ ἢ νά ἀξιοποιήσει τίς δυνατότητες, πού τοῦ προσφέρθηκαν, γιά νά ἐγκαταλείψει τή Λευκωσία καί νά σωθεῖ. Ἀντίθετα, στίς καλοπροαίρετες προτροπές ἑνός καλοβυζασμένου τούρκου προύχοντα, τοῦ Κκιόρογλου, νά τόν βοηθήσει νά φύγει, γιά νά σωθεῖ, ὁ Κυπριανός ἀπαντᾷ μέ λόγια, πού συγκλονίζουν:

«Δέν θέλω, Κκιόρογλου, ἐγὼ νά φύω πού τήν Χώραν,
γιατί ἄν φύω, τό κακόν ἐν' νά γινῆ περίτου.
Θέλω νά μείνω, Κκιόρογλου, τζι ἄς πα' νά μέ σκοτώσουν,
ἄς μέ σκοτώσουσιν ἐμέν τζι οἱ ἄλλοι νά γλυτώσουν.
Δέν φεύκω, Κκιόρογλου, γιατί, ἄν φύω, ὁ φευκός μου
ἐν' νά γενῆ θανατικόν εἰς τούς Ρωμιούς τοῦ τόπου.
Νά βάλω τήν συρτοθηλειάν εἰς τόν λαιμόν τοῦ κόσμου;
Παρά τό γαιμαν τούς πολλούς ἐν' κάλλιον τοῦ 'πισκόπου».

Ἡ ἀπάντηση αὐτή ἀποτυπώνει τήν αὐτοθυσία καί τόν ἥρωισμό τοῦ Κυπριανοῦ σ' ὄλο τους τό μεγαλεῖο. Εἶναι μιά ἀπάντηση, πού μαρτυρεῖ τή συνειδητή ἀπόφαση ἑνός ἐκκλησιαστικοῦ ἡγέτη νά προσφέρει τόν ἑαυτό του θυσία στόν βωμό τῆς πίστεως καί τῆς πατρίδας. Μία ἀπάντηση, πού μαρτυρεῖ βαθιά συναίσθηση εὐθύνης ἀπέναντι στό ποίμνιό του. Ἀλλά καί κατά, τή διάρκεια τῆς σύλληψης καί ἀνάκρισής του, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κυπριανός, μετά ἀπό ἔντονη συζήτηση, πού ἔχει μέ τόν Κιουτσιούκ Μεχμέτ, ὁ ὁποῖος κατηγορεῖ τόν Κυπριανό καί τούς ἄλλους ἐκκλησιαστικούς ἡγέτες γιά προσπάθεια ὑποκίνησης ἐπαναστάσεως στήν Κύπρο καί δηλώνει ἀνευθρόιαστα τήν πρόθεσή του νά ἐξαφανίσει τούς ρωμιούς ὄχι μόνο ἀπό τή Νῆσο, ἀλλά καί ἀπό τόν κόσμο ὄλο, ὁ ὑπερήφανος Ἐθνάρχης τῶν Κυπρίων ἀπαντᾷ μέ τά παρακάτω λόγια, πού εἶναι χαραγμένα στήν καρδιά καί στή συνείδηση ὄχι μόνο τῶν Ἑλλήνων τῆς Κύπρου, ἀλλά καί ὀλοκλήρου τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους:

«Ἡ Ρωμιοσύνη ἐν φυλή συνότζιαιρητοῦ κόσμου,
κανένας δέν εὐρέθηκεν γιά νά τήν ιξηλείψη,
κανένας, γιατί σιέπει την πού τα 'ψη ὁ Θεός μου.
Ἡ Ρωμιοσύνη ἐν νά χαθῆ, ὄντας ὁ κόσμος λείπει!
Σφάξε μας οὐλους τζι ἄς γενεῖ τό γαιμαν μας αὐλάτζιν,
κάμε τόν κόσμον ματζιελλειόν τζιαί τούς Ρωμιούς τραούλλια,
ἀμμά 'ξέρε πώς ὕλαντρον ὄντας κοπεῖ καβάτζιν
τριγύρου του πετάσσονται τρακόσια παραπούλια.
Τό 'νίν ἀντάν νά τρώ' τήν γῆν, τρώει τήν γῆν θαρκέται,
μά πάντα τζιεῖνον τρώεται τζιαί τζιεῖνον καταλυέται».

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κυπριανός μέ τά ἀθάνατα αὐτά λόγια, γίνεται ὁ ἐκφραστής τῆς μαχητικῆς καί ἀδούλωτης συνείδησης ὀλοκλήρου τοῦ ὑπόδουλου Ἑλληνισμοῦ.

Ὅπως λέχθηκε, καί πολύ σωστά, ἡ θυσία τῆς 9^{ης} Ἰουλίου 1821 εἶναι ἀπόδειξη τῆς κυπριακῆς συμμετοχῆς στήν πανελλήνια ἐξέγερση, ἀλλά καί ὡς νομοτελειακῆς ἀνάγκης γιά τήν ἀπόκτηση τῆς ἐλευθερίας.

Δέν εἶναι καθόλου τυχαία, πού ὁ πρῶτος Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδας, Ἰωάννης Καποδίστριας, τόνιζε τό 1827 σέ ἐκπρόσωπο τοῦ ἀγγλικοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, ὅτι τά ὅρια τοῦ ὑπό ἴδρυση Ἑλληνικοῦ Κράτους καθορίζονται «*ὑπό τοῦ αἵματος τοῦ ἐκχυθέντος εἰς τά σφαγεῖα τῶν Κυδωνιῶν, τῆς Κύπρου, τῆς Χίου, τῆς Κρήτης, τῶν Ψαρῶν καί τοῦ Μεσολογγίου*». Ἀλλά καί τόν Ὀκτώβριο τοῦ 1828, σέ Ὑπόμνημά του στούς πρεσβευτές τῶν Μεγάλων Δυνάμεων, πού συνεδρίαζαν στόν Πόρο, πρόσθετε, πώς «*ἡ ἱστορία καί τά ἀρχαιολογικά μνημεῖα μαρτυροῦν, ὅτι ἡ Ρόδος, ἡ Κύπρος καί τόσαι ἄλλαι ἀκόμη (νῆσοι) εἶναι τῆς Ἑλλάδος διαμελίσματα*».

Ἡ θυσία τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κυπριανοῦ καί τῶν τριῶν Μητροπολιτῶν, ὅπως καί τῶν ἄλλων ἀξιωματούχων κληρικῶν καί προκρίτων τῆς Κύπρου, ἔχει τεράστια σημασία, γιατί μποροῦσαν, ἂν ἤθελαν νά σώσουν τή ζωή τους, ἀσπαζόμενοι τό Ἰσλάμ, ὅπως ἔπραξαν, δυστυχῶς, 36 ἀπό τούς συλληφθέντες, οἱ ὅποιοι, γιά νά σώσουν τή ζωή τους ἐξωμότησαν, ἀρνήθηκαν δηλαδή τή χριστιανική πίστη καί ἀσπαστήκαν τό Ἰσλάμ. Ἄν, ὅμως, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κυπριανός ἔπραττε τό ἴδιο μέ τούς 36 ἐξωμότες καί ἀσπαζόταν τό Ἰσλάμ, γιά νά σώσει τή ζωή του, τότε εἶναι βέβαιο, ὅτι τό ἴδιο θά ἔπραττε καί ἓνα μεγάλο μέρος τοῦ χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Νήσου. Εἶναι χαρακτηριστικό τό τραγικό παράδειγμα τῶν χριστιανῶν τῆς περιοχῆς τοῦ Ὄφ στόν Πόντο, οἱ ὅποιοι τόν 16^ο αἰῶνα ἐξισλαμίσθησαν μαζικά, ἀκολουθώντας τόν Ἐπίσκοπό τους Ἀλέξανδρο, ὁ ὁποῖος εἶχε ἀσπασθεῖ τό Ἰσλάμ.

Ἡ θυσία τοῦ Κυπριανοῦ, καί τῶν σύν αὐτῷ μαρτύρων τῆς 9^{ης} Ἰουλίου 1821, ὑψώθηκε ὡς ἀνάχωμα ἐνάντια στόν ἐξισλαμισμό. Μέ τήν ὁμολογία τῆς χριστιανικῆς τους πίστεως καί τόν θάνατό τους

ἀνέκοψαν τό κῦμα τοῦ ἐξισλαμισμού, πού εἶχε πάρει τή μορφή χιονοστιβάδος, κατά τήν ἐποχή ἐκείνη. Εἶναι βέβαιον, ὅτι τό μαρτύριο τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κυπριανοῦ ἦταν τό ἀποτέλεσμα τῆς ἄρνησής του νά ἐξομώσει, κατά τίς μαρτυρίες μάλιστα δύο ξένων περιηγητῶν, πού ἐπισκέφθηκαν τήν Κύπρο τήν ἐποχή ἐκείνη καί εἶχαν, σέ διαφορετικές ἐπισκέψεις, συναντήσει τόν ἴδιο τόν Κυπριανό λίγο πρίν ἀπό τό μαρτύριό του. Ὁ ἕνας εἶναι ὁ Joseph Wolf, Γερμανοεβραῖος προτεστάντης ἱεραπόστολος, καί ὁ ἄλλος εἶναι ὁ John Carne, Ἄγγλος περιηγητής.

Εὐχομαι ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Κύπρου, μιμούμενη τό παράδειγμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἡ ὁποία ἀπό αἰῶνος προχώρησε στήν ἀγιοκατάταξη τοῦ ἱερομάρτυρα Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε΄, νά μελετήσει, ἐπί τέλους, σοβαρά καί τό θέμα τῆς ἀγιοκατάταξης τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κυπριανοῦ καί τῶν συμμαρτυρησάντων μέ αὐτόν κληρικῶν καί λαϊκῶν.

Ἑλληνίδες, Ἑλληνες,

Τίς μεγάλες στιγμές τῆς ἱστορίας τους οἱ λαοί τίς ὑψώνουν σέ σύμβολα. Δέν τίς περιβάλλουν, ὅμως, μόνο μέ τήν ἀλουργίδα τοῦ συμβόλου, ἀλλά καί τίς ὀπλίζουν μέ τόν ἀσίγαστο δυναμισμό κάποιων διδαγμάτων διαχρονικῶν. Καί τό πρῶτο δίδαγμα τῆς Ἐθνεγερεσίας τοῦ 1821 καί τῆς μαρτυρικῆς θυσίας τῆς 9^{ης} Ἰουλίου τοῦ ἰδίου ἔτους, εἶναι τό δίδαγμα τῆς ἐνότητας καί τῆς ὁμοψυχίας. Τήν ὥρα, πού κινδυνεύει τό ἔθνος, καμιά ἀπό τίς ἰδεολογικές, πολιτικές, κοινωνικές καί προσωπικές διαφορές δέν πρέπει νά ἀντιπαρατίθεται στήν ἀνάγκη νά διατηρηθεῖ ἡ ἐνότητα καί ἡ ὁμοψυχία. Ὅσες φορές τό ἔθνος δέν ὑποτάχθηκε σ' αὐτό τόν κανόνα, βαρύντατο πλήρωσε τό τίμημα. Ἐμεῖς ἐδῶ στήν Κύπρο τό γνωρίζουμε πολύ καλά αὐτό, γιατί μέ τίς δικές μας καταστροφικές διχόνοιες καί τίς ἄφρονες ἐνέργειες τῆς ἀθηναϊκῆς Χούντας, ἀνοιξαμε τό 1974 τίς κερκόπορτες γιά τούς βαρβάρους καί χύμηξαν σάν λύκοι καί μᾶς ρήμαξαν. Βεβήλωσαν τά ἱερά καί τά ὄσια μας. Ποτίστηκε ἡ γῆ μας μέ αἶμα ἑλληνικό καί μαυροφόρεσε ἡ Νῆσος τοῦ Ἀποστόλου Βαρνάβα καί γέμισε ἀπό σταυρούς καί πόνο πολύ.

Αλλά μήπως και ο μεγαλειώδης εκείνος αγώνας του Εικοσιένα δεν κινδύνευσε να καταποντιστεί και η Ελλάδα να πέσει στην άβυσσο του εξαφανισμού, εξαιτίας της διχόνοιας και του εμφυλίου σπαραγμού μεταξύ των ήγετων του αγώνα; Η Έπανάσταση βρισκόταν ήδη στον τέταρτο χρόνο της και τά σύννεφα του εμφυλίου πολέμου μεταξύ των αγωνιστών είχαν σκεπάσει τον απελευθερωμένο ουρανό της Ελλάδας. Η πολιτική κρίση είχε όξυνθει τόσο πολύ, πού πήρε τη μορφή της ένοπλης αναμέτρησης. Ένω οι ήγέτες της αλληλοσκοτώνονταν, ο Ίμπραήμ εισέβαλλε με τά αιγυπτιακά στρατεύματά του στην Πελοπόννησο, και ο τουρκικός στρατός κατέστρεφε την Κάσο και τά Ψαρά. Είναι αυτοί οι εμφύλιοι σπαραγμοί, πού αργότερα οδήγησαν στη δολοφονία του μεγαλύτερου Έλληνα πολιτικού, του Ιωάννου Καποδίστρια, μιά έπαίσχυντη πράξη, πού εξώθησε έναν από τους επιφανέστερους και θερμότερους φιλέλληνες, τον παγκοσμίου αναστήματος Γερμανό ποιητή, δραματοουργό και φυσιοδίφη, Γιόχαν Γκαϊτε, να δηλώσει συντετριμμένος: «Από σήμερα πούω να είμαι φιλέλληνας».

Σήμερα, δυστυχώς, ο Πανελλήνιος έορτασμός για τή διακοσιοστή Έπέτειο της Έποποιΐας του 1821, επισκιάζεται από τό συνεχιζόμενο κυπριακό δράμα, πού παίζεται σ' ένα αμετάβλητο, μέχρι τώρα, 47χρονο σκηνικό αδιαλλαξίας και κυνισμού, με μιά Τουρκία άπληστη, υπερφίαλη και αδιάλλακτη, ή όποια όχι μόνο να μή συμβάλλει σε μιά δίκαιη λύση του κυπριακού προβλήματος, αλλά αναιδώς να απαιτεί τή διχοτόμηση της Κύπρου και τή δημιουργία δύο κρατών, κατά παράβαση των ψηφισμάτων του Συμβουλίου Ασφαλείας του Όργανισμού Ένωμένων Έθνών και του Διεθνούς Δικαίου. Η Τουρκία, διά του στόματος υπερφίαλου δικτάτορα, ως αλέκτορος ανερχομένου επί δώματος, απευθύνει τελεσίγραφα και απειλεί Ελλάδα και Κύπρο, πώς, σε περίπτωση μή συμμορφώσεώς μας προς τίς θελήσεις της, θά θραύσει διά της βίας τήν αντίσταση του Έλληνισμού.

Η γεωπολιτική θέση Ελλάδας και Κύπρου, ή νέα τάξη πραγμάτων, ή σημερινή διεθνής συγκυρία με τίς ασύμμετρες έξωτερικές απειλές, πού δεχόμαστε καθημερινά, λόγω του όξύτατου

μεταναστευτικού προβλήματος, σέ συνδυασμό μέ τή δραματική μείωση τῶν γεννήσεων καί ἐδῶ καί στήν Ἑλλάδα, ἀλλά καί τήν ἐπεκτατική πολιτική καί τήν ἄφρονα γεωπολιτική, πού ἐφαρμόζει ἡ Τουρκία, καθιστοῦν ἐθνική ἐπιταγή τήν ὁμόνοια, τή συναντίληψη καί τή συστράτευση, ὄλων τῶν ὅπου γῆς Συνελλήνων καί ὄλων τῶν δυνάμεων τοῦ Ἔθνους, οἰκονομικῶν, πολιτικῶν καί πνευματικῶν, μέ στόχο τήν ἐνίσχυση τοῦ Ἔθνους μας στούς καίριους τομεῖς τῆς παιδείας, τῆς ἄμυνας καί τῆς οἰκονομίας. Στό θέμα τῆς ἄμυνας ἐφάνη ἐσχάτως ἀκτίς φωτός νά διασχίζει τά πυκνά νέφη τῆς ἀπαισιοδοξίας, μέ τήν πρόσφατη Γαλλο-Ελληνική ἀμυντική συμφωνία καί τήν ἀγορά ἀπό τήν Ἑλλάδα τῶν τριῶν σύγχρονων φρεγατῶν, πού, σέ συνδυασμό μέ τήν ἤδη παραγγελθεῖσα ἀγορά τῶν 24 πολεμικῶν ἀεροσκαφῶν Ραφάλ «Rafale», τό ὑπέρ τῆς Τουρκίας στρατιωτικό ἀνισοζύγιο τείνει νά ἐξισορροπηθεῖ.

Ἀλλά τό Ἔπος τοῦ '21 καί τό μαρτύριο τῆς 9^{ης} Ἰουλίου μᾶς διδάσκουν καί μᾶς προβάλλουν τό παράδειγμα τοῦ ἠρωϊσμοῦ καί τῆς αὐτοθυσίας. Οἱ ἥρωες τοῦ Εἰκοσιένα καί οἱ μάρτυρες τῆς 9^{ης} Ἰουλίου δίδαξαν μέ τό παράδειγμά τους, ὅτι ἡ πατρίδα καί ἡ ἐλευθερία κεῖνται πέραν τοῦ θανάτου καί ἡ θυσία γιά τήν προάσπιση τῶν ἀξιῶν αὐτῶν δέν εἶναι θάνατος, εἶναι ὑπέρβαση τῆς ζωῆς, εἶναι ἀθανασία.

Σήμερα, σέ μέρες δύσκολες γιά τήν ἐθνική μας πορεία, νά ξανασκύψουμε πρὲπει μέσα στά φῶτα τῆς ἱστορίας μας καί νά σφυρηλατήσουμε τό πνεῦμα τῆς ἀντιστάσεως καί τῆς καρτερίας, γιά ἀγῶνα ἀνυποχώρητο, γιά μία λύση στό ἐθνικό μας θέμα ἔντιμη, δίκαιη, λειτουργική καί βιώσιμη, πού θά ἐξασφαλίζει τήν ἀνεξαρτησία, τήν κυριαρχία καί τήν ἐδαφική ἀκεραιότητα μιᾶς ἀποστρατικοποιημένης Ὀμοσπονδιακῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας. Μιᾶς λύσης, πού θά ἐγγυᾶται τήν ἐπιστροφή τῶν προσφύγων στίς πατρογονικές τους ἐστίες καί θά κατοχυρώνει τά θεμελιώδη ἀνθρώπινα δικαιώματα καί τίς βασικές ἀτομικές ἐλευθερίες γιά ὄλους τούς νόμιμους κατοίκους αὐτοῦ τοῦ τόπου, Ἑλληνοκύπριους, Τουρκοκύπριους, Μαρωνίτες, Ἀρμένιους καί Λατίνους.

Τό ξέρω! Σαρανταεπτὰ χρόνια, μετά τήν τουρκική κακουργία τοῦ 1974, ἴσως νά ἀκούονται οὐτοπικά αὐτά πού ζητῶ, ἀλλά ἐδῶ θά

ἤθελα νά ἐπικαλεσθῶ μιά ρήση ἑνός μεγάλου συγγραφέα, δραματοουργοῦ, ποιητῆ καί σκηνοθέτη τοῦ 20^{οῦ} αἰῶνα, τοῦ Μπέρτολτ Μπρέχτ, ὁ ὁποῖος εἶχε πεῖ τά ἑξῆς σοφά: «*Ἄν ἀγωνιστοῦμε, μπορεῖ καί νά χάσουμε. Ἄν δέν ἀγωνιστοῦμε, εἴμαστε ἤδη χαμένοι!*».

Τό τρίτο καί πολύ καίριο δίδαγμα εἶναι τό δίδαγμα τῶν ἐλληνικῶν παραδόσεων. Οἱ ἥρωες τοῦ 1821 καί οἱ μάρτυρες τῆς 9^{ης} Ἰουλίου ἀγωνίσθηκαν καί θυσιάστηκαν ἢ μαρτύρησαν, ὄχι μόνο γιά τήν ἐλευθερία τους, ἀλλά καί γιά τήν ἱστορία τους, τή θρησκεία τους, τίς παραδόσεις τους καί τόν πολιτισμό τους.

Σήμερα, πού ἡ ἐμπορική καί τεχνολογική παγκοσμιοποίηση, μαζί μέ τήν ἐνσωμάτωσή μας στήν Εὐρωπαϊκή Ἑνωση τῶν 400 ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων, δημιουργοῦν κινδύνους πολιτιστικῆς ἀφομοίωσης καί ἀλλοτρίωσης τῆς ἐθνικῆς μας ταυτότητας καί κινδύνους ἀπώλειας τῆς ἐθνικῆς μας αὐτοσυνειδησίας, τῆς ἱστορικῆς μας μνήμης, τῆς γλώσσας μας, τῆς θρησκείας μας, τῶν παραδόσεών μας καί τοῦ πολιτισμοῦ μας, εἶναι ἐπιβεβλημένο νά κρατήσουμε μέσα μας ζωντανό καί ζωοποιό τό παρελθόν μας, τήν ἱστορική μας μνήμη, τήν ἐλληνορθόδοξη πίστη μας, τή γλῶσσα μας καί τίς παραδόσεις μας.

Δυστυχῶς, ὅμως, στίς μέρες μας τό ἔλλειμα ἐλληνοχριστιανικῆς ἀνθρωπιστικῆς παιδείας ὀδήγησε σέ ἕνα ἐπίπεδο ἠθικῆς παρακμῆς, μέ ὅσα ἀπίστευτα καί θλιβερά βιώνουμε σήμερα, ὅπως τήν ἐγκληματική κακοποίηση τῆς γλώσσας μας, τή διαστρέβλωση τῆς ἱστορίας μας καί τίς ἀνίερες ἐπιθέσεις ἐναντίον τῆς ἐλληνορθόδοξου χριστιανικῆς θρησκείας μας. Σήμερα, ἀπό πολλούς ἡ ὀρθόδοξη πίστη θεωρεῖται ἀποβλητέα ποσότητα καί χαρακτηρίζεται σάν ὑπόθεση τοῦ παρελθόντος καί παρηγοριά τῶν γερόντων. Σήμερα, τό μάθημα τῶν θρησκευτικῶν σιγά-σιγά ἐξοβελίζεται ἀπό τά σχολεῖα, ἡ κοινή προσευχή τῆς Δευτέρας καί ὁ παραδοσιακός κοινός ἐκκλησιασμός τῶν μαθητῶν σιωπηρά καταργήθηκαν καί οἱ λειτουργοί τοῦ Ὑψίστου περιφρονοῦνται καί χλευάζονται. Ἄς συμβούλευε ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης τούς νέους σέ λόγο, πού ἐκφώνησε στίς 7 Ὀκτωβρίου 1838 στήν Πνύκα, λέγοντας τά ἑξῆς σοφά: «*Πρέπει νά φυλάξετε τήν πίστιν σας καί νά τήν στερεώσετε, διότι, ὅταν ἐπιάσαμε τά ἄρματα εἶπαμε πρῶτα ὑπέρ πίστεως καί ἔπειτα ὑπέρ πατρίδος. Ὅλα τά ἔθνη τοῦ κόσμου*

έχουν και φυλάττουν μιά θρησκεία». Ποιος, όμως, ακούει σήμερα, μέσα σ' αυτή την ήθική εξαχρείωση των καιρών μας, αυτόν τον ήρωα των ήρώων του '21, αρχιστράτηγο Κολοκοτρώνη; Δυστυχώς, ή απάντηση είναι ούδεις.

Άλλά και ό εξοστρακισμός τής αρχαίας έλληνικής γλώσσας, πού μās συνέδεε μέ τις γλωσσικές μας ρίζες και άλλες διαστάσεις του πολιτισμού μας, απέβη όλεθρος, πλήττοντας καιρία όχι μόνο την αρχαία έλληνική, αλλά και την έλληνοχριστιανική παιδεία. Κατάπτυστοι τής ιστορίας έχουν απομείνει οί εμπνευστές τής μεταρρύθμισης του 1976 επί ύπουργίας Ράλλη, για τή σαρωτική εξαφάνιση των αρχαίων έλληνικων από τά σχολεία.

Σήμερα, έδω στην Κύπρο ύπάρχει μία προσπάθεια, των λεγομένων «Νεοκυπρίων», αποχρωματισμού τής έλληνικής ιστορίας και παιδείας και νόθευσης του έθνικου φρονήματος των Έλληνοκυπρίων, μέ την παραχάραξη τής ιστορικής αλήθειας μέ διάφορους τρόπους, ώστε νά μήν καλλιεργείται στό έξής ή έλληνική έθνική συνείδηση και ή χριστιανική πίστη στους μαθητές, αλλά ή συνείδηση, ότι, ως Κύπριοι, ανήκουμε στό δικό μας Έθνος-Κράτος, την Κύπρο. Έπιδιώκουν, δηλαδή, τον σταδιακό αφελληνισμό τής Κύπρου.

Μπροστά σ' αυτό τό ανοσιούργημα, πού επιχειρείται, οφείλουμε νά προβάσουμε όλοι αντίσταση μέ προεξάρχουσα την Έκκλησία. Ό αγώνας για τή συντήρηση τής έθνικής μας ταυτότητας είναι έξ ίσου ιερός μέ τον αγώνα για τήν προάσπιση και τήν απελευθέρωση των τουρκοπατημένων έδαφών μας.

Σās καλῶ, λοιπόν, όλους νά συμπαραταχθεΐτε στον αγώνα για μιά παιδεία, πού, ως βασικό στόχο, θά έχει την καλλιέργεια τής έλληνικής έθνικής συνείδησης και τής χριστιανικής πίστες. Στην άρμονική σύζευξη τής χριστιανικής πίστες και του έλληνικου πνεύματος πρέπει νά ξαναοικοδομήσουμε την παιδεία μας, γιατί αυτή ή σύζευξη έδωσε τή δύναμη νά επιζήσουμε και ως φυλή και ως θρησκεία μέσα στους αιῶνες.

Ἡ Κύπρος, στήν τρισχιλιετῆ ἱστορία της, πολλούς ἀφέντες ἄλλαξε, δέν ἄλλαξε ὅμως καρδιά. Ἡ καρδιά της κτυποῦσε, κτυπᾶ καί θά κτυπᾶ πάντοτε ἑλληνικά.

Μπορεῖ γιά αἰῶνες τοῦτα τά χώματα τῆς Κύπρου, τά ἱερά, νά τά διαφέντευε ἡ σκλαβιά, μά ἑλληνικός καί ἀδούλωτος μέσα της ἔμεινε καί ὁ σπόρος καί ὁ λόγος καί ἡ λαλιά της.

Κλείνω τήν ὁμιλία μου μέ τούς ἀθάνατους στίχους τοῦ μεγάλου μας ποιητῆ, Κωστῆ Παλαμᾶ, πού συγκεφαλαιώνουν μέσα τους τό μεγαλεῖο τοῦ Εἰκοσιένα καί τόν φρονηματισμό τῶν ἐπερχόμενων γενεῶν:

*«Αὐτό τό λόγο θά σᾶς πῶ,
δέν ἔχω ἄλλο κανένα:
μεθύστε μέ τ' ἀθάνατο κρασί
τοῦ Εἰκοσιένα».*